

Vizuálne štúdiá

Akademický rok: 2025/2026

Semester: letný

Vyučujúci: Mgr. Jozef Mergeš, PhD., univ. doc.

Kód predmetu: 1ISM Km/VISTU/22

Súhrn:

Veľa študentov si myslí, že predmet vizuálne štúdiá im predstaví spôsob, ako analyzovať obraz. Nuž, je to tak len z minimálnej časti, lebo vizuálne štúdiá nie sú z metodologického pohľadu štrukturalistickou, ale skôr postštrukturalistickou disciplínou. Viac než obraz samotný nás teda bude zaujímať spôsob, ako sa na obraz dívame. Ako sa dívame na svet? Ako rôzne obrazy (aj mediálne), s ktorými prichádzame do kontaktu, menia náš pohľad na svet a pohľad na nás samých? Vizuálne štúdiá hovoria viac o našich pohľadoch (a názoroch) ako o objektívne jestvujúcich obrazoch. Obraz budeme chápať ako spoločensky dohodnutý konštrukt, ktorý sa naprieč kultúrami kóduje iným spôsobom a tým formuje rozličné významy. Cieľom predmetu je teda vzbudiť pocit, že náš život, ako ho poznáme a ako sme si o ňom istí, sa v dôsledku života medzi blikajúcimi monitormi a displejmi neustále premieňa a prispôsobuje novým skutočnostiam.

Absolvent predmetu dokáže (z infolistu, doplnené):

- vlastnými slovami zhodnotiť význam vizuálnych štúdií pre kontextové nazeranie na každodenne abstrahovaný mediálny obsah,
- využiť a rozvíjať poznatky z teórie vizuálnych štúdií pri skúmaní vizuálnych obsahov v odborných prácach,
- definovať kľúčové aspekty vizuálnej komunikácie v sociálno-kultúrnom kontexte (Poznáte rozprávku Cisárove nové šaty?),
- chronologicky vymedziť a definovať technológiami podmienené dejinné zlomy vo vizuálnej komunikácii (ide predovšetkým o vzťah medzi maľbou, fotografiou, filmom a videohrou),
- analyzovať východiskové aspekty vizuálnej percepcie vo vzťahu ku kategóriám kultúrnych štúdií,
- vlastnými slovami vysvetliť vplyv tlačových a elektronických médií vizuálneho charakteru, samozrejme, vrátane internetu a nových médií, na budovanie a konštituovanie súčasnej vizuálnej kultúry,
- analyzovať trendy a perspektívy globalizácie vizuálnych obsahov (Ak stretnete cudzinca, zaručene sa s ním budete môcť rozprávať aspoň o obrazoch. Hoci on vám možno povie niečo iné.).

Stručný obsah prednášok a seminárov (z infolistu, zoradené chronologicky)

- Vizuálne štúdiá ako predmet interdisciplinárneho charakteru. Vklad mediálnych, filmových a umenovedných disciplín do paradigmy vizuálnych štúdií.
- Percepcia vizuálneho obsahu. Predpoklady zrkového vnímania okolitého sveta. Vizuálna technológia – reprodukcia, kópia, digitálny obraz.
- Vizuálne kódy a ich význam. Čítanie vizuálnych obsahov a vytváranie významu. Aspekty zobrazovania reality. Pochybovanie o realizme obrazu ako sprievodný jav súčasných technológií.
- Vplyv obrazov na život spoločnosti – vizuálne umenie, vizuálna kultúra. Vizuálna komunikácia. Vizuálna narácia. Vizuálny spektakel.
- Vizuálne aspekty kultúrnych (kultúrnych) štúdií: ideológia, moc, gender, reprezentácia, identita.
- Komodifikácia vizuálna: reklama a predaj ideí.
- Globalizácia vizuálnej kultúry.

Odporúčaná literatúra (kľúčové diela tučne zvýraznené):

AUMONT, J.: Obraz. Praha: Akademie múzických umění, 2010.

BELTING, H.: Konec dějin umění. Praha: Mladá fronta, 2000.

CRARY, J.: Techniques of the Observer. Cambridge: MIT Press, 1992.

ČENĚK, D. – PORYBNÁ, T. : Vizuální antropologie. Kultura žitá a viděná. Pavel Mervart, 2011.

DALLE VACHE, A.: The Visual Turn. Classical Film Theory and Art History. New York: Rutgers UP, 2003.

FRANCASTEL, P.: Malířství a společnost. Praha: Barrister and Principal, 2003.

HÁJEK, V.: Jak rozpoznat odpadkový koš. Eseje o stereotypch ve vizuální kultuře. Praha: Labyrint, 2011.

CHIRATO, T. – WEBB, J.: Reading the Visual. Crows Nest: Allen & Unwin, 2004.

KESNER, L.: Muzeum umění v digitální době. Vnímaní obrazu a prožitek umění v soudobé společnosti.. Praha: ARGO, 2000.

LOVEJOY, M.: Digital Currents. Art in the Electronic Age. New York: Routledge, 2004.

MIRZOEFF, N.: Úvod do vizuální kultury. Praha: Academia, 2012.

SILVERMAN, K.: Threshold of the Visible World. Routledge, 1996.

STURKEN, M. – CARTWRIGHT, L.: Studia vizuální kultury. Praha: Portál, 2009.

Ukončenie predmetu

V priebehu semestra študent spracuje a odovzdá **seminárnu prácu – analýzu vybraného aspektu kultúry z hľadiska vizuálnych štúdií** a v skúškovom období absolvuje ústnu skúšku.

Náležitosti seminárnej práce: téma seminárnej práce musí byť špecifická (nie všeobecná), jasná a zreteľne artikulovaná. Pri výbere témy sa odporúča dohoda s vyučujúcim. Seminárna

práca má formu eseje, zamyslenia sa nad možným významom konkrétneho mediálneho obrazu, resp. súboru viacerých mediálnych obrazov. Minimálny rozsah textu je 7200 znakov vrátane medzier, maximálny je 10 800 znakov vrátane medzier.

Výsledné hodnotenie sa vypočíta ako priemer hodnotenia seminárnej práce, hodnotenia ústnej odpovede (skúšky) a hodnotenia aktivity študenta na seminároch (tri úlohy). Na získanie hodnotenia A (výborne) musí získať najmenej 90 %, na získanie hodnotenia B 80 %, na hodnotenie C najmenej 70 %, na hodnotenie D 60 %, na hodnotenie E najmenej 50 %. Študent, ktorý získa menej ako 50 %, bude hodnotený stupňom FX.

Aktivita na seminároch: Študent musí počas semestra v rámci seminárov vypracovať aspoň tri zadané čiastkové úlohy zo šiestich možných. Vypracované úlohy budú súčasťou konečného hodnotenia. Úlohy sa budú vypracúvať priebežne počas semestra. Poslednú úlohu študent **štandardne** odovzdá v poslednom týždni výučby.

Ústnu skúšku bude môcť absolvovať iba taký študent, ktorý ma odovzdané čiastkové úlohy zo seminárov a seminárnu prácu aspoň **7 celých** kalendárnych dní pred skúškou. Napr. ak sa skúška koná 15. 6., študent musí prácu a čiastkové úlohy odovzdať najneskôr 7. 6., inak skúšku nebude môcť absolvovať v danom termíne.